

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Sentyabr, 2026-yil

PEDAGOGIK JARAYONDA SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI VA CHEKLOVLARI

Nishanova Azizaxon Mirzaxmadovna
TURAN INTERNATIONAL UNIVERSITY

Nurmatova Shahnoza
TURAN INTERNATIONAL UNIVERSITY
SBT-22-01-guruh talabasi

Annotatsiya: Zamonaviy dunyoda ta’lim sohasida sun’iy intellekt texnologiyalari jadal rivojlanmoqda. Sun’iy intellekt bizning kundalik vazifalarimizni osonlashtirishga yordam beradi. To’g’ri so’rovlar bilan siz bajarmoqchi bo’lgan har qanday harakat bir necha soniya ichida bajarilishi mumkin. Bu sun’iy intellektning ko’plab afzalliklaridan biri. Sun’iy intellektni o’rganish va u haqda ma’lumotlarga ega bo’lish davr talabidir. Bu maqolada sun’iy intellekt va uning imkoniyatlarini ta’lim tizimidagi afzalliklari haqida qisqacha ma’lumotlar berildi.

Kalit so’zlar: Sun’iy intellekt, strategiya, interfaol ta’lim, IT, AI, Chat GPT

Аннотация: В современном мире технологии искусственного интеллекта стремительно развиваются в сфере образования. Искусственный интеллект помогает упростить выполнение повседневных задач. При использовании правильных запросов любую желаемую операцию можно выполнить за считанные секунды. Это лишь одно из многочисленных преимуществ искусственного интеллекта. Изучение искусственного интеллекта и получение знаний в этой области — требование времени. В данной статье представлен краткий обзор искусственного интеллекта и преимуществ, которые он открывает для системы образования.

Ключевые слова: искусственный интеллект, стратегия, интерактивное обучение, ИТ, ИИ, ChatGPT.

Abstract: Artificial intelligence technologies are rapidly developing in the field of education in the modern world. Artificial intelligence helps simplify our daily tasks. With the right prompts, any action you wish to perform can be completed within seconds. This is one of the many advantages of artificial intelligence. Learning about artificial intelligence and gaining knowledge in this area is a necessity of the times. This article provides a brief overview of artificial intelligence and the benefits it offers within the education system.

Keywords: artificial intelligence, strategy, interactive education, IT, AI, ChatGPT.

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimi jadal rivojlanayotgan texnologik taraqqiyot sharoitida yangilanib, pedagogik jarayonni yanada samarali qilish yo’llarini izlamqda. Shu jumladan,

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Sentyabr, 2026-yil

sunʼiy intellekt (SI) taʼlim jarayoniga integratsiyalashuvi soʻnggi yillarda katta eʼtiborni tortib, oʻqitish uslublarini oʻzgartirishga va taʼlim samaradorligini oshirishga yordam bermoqda. Sunʼiy intellektning rivojlanishi taʼlim jarayonini avtomatlashtirish, individual yondashuvni kuchaytirish va oʻquvchilarni samarali boshqarish imkonini bermoqda. Sunʼiy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning asosiy afzalliklari orasida taʼlim jarayonini moslashtirish, adaptiv oʻqitish tizimlarini rivojlantirish va oʻqituvchilarga yuklamani kamaytirish kabi jihatlar mavjud. Masalan, SI asosida ishlovchi taʼlim platformalari oʻquvchilarning qobiliyatlari va bilim darajasini doimiy ravishda tahlil qilib, ularga mos keladigan oʻquv materiallarini taqdim etishi mumkin. Bunday yondashuv har bir oʻquvchining individual

ehtiyojlariga moslashgan holda oʻquv jarayonini tashkil etishga yordam beradi.

Biroq, sunʼiy intellektni pedagogik jarayonda qoʻllash muayyan cheklovlar va muammolarni ham yuzaga keltiradi. Jumladan, oʻqituvchi va oʻquvchi oʻrtasidagi insoniy munosabatlarning kamayishi, texnologik vositalarga haddan tashqari bogʻliqlik, axborot xavfsizligi va shaxsiy maʼlumotlarning himoyasi kabi masalalar muhim ahamiyat kasb etadi. Sunʼiy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda oʻqituvchilarning yetarlicha malaka va koʻnikmaga ega boʻlishi ham muhim ahamiyatga ega, chunki notoʻgʻri qoʻllash taʼlim sifatiga salbiy taʼsir koʻrsatishi

mumkin. Shu bois, ushbu tadqiqotda pedagogik jarayonda sunʼiy intellektdan foydalanishning afzalliklari va cheklovlari chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – sunʼiy intellekt texnologiyalarining taʼlim jarayonidagi imkoniyatlarini baholash, ularning samaradorligini oshirish yoʻllarini aniqlash va shu bilan birga, yuzaga kelishi mumkin boʻlgan cheklovlarni minimallashtirish strategiyalarini ishlab chiqishdan iborat. Ushbu tadqiqot natijalari pedagogik jarayonda sunʼiy intellektdan samarali foydalanish boʻyicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish va taʼlim sifatini oshirishga qaratilgan yangi innovatsion yondashuvlarni aniqlashga xizmat qiladi.

Pedagogik jarayonda sunʼiy intellektdan foydalanishning afzalliklari.

Texnologiyaning jadal rivojlanishi natijasida sunʼiy intellekt (SI) taʼlim tizimida keng qoʻllanilmoqda. Bu jarayon oʻqitishning sifatini oshirish, oʻquvchilarning individual ehtiyojlarini qondirish va taʼlim jarayonini yanada interaktiv qilish imkonini beradi. Quyida SI asosida taʼlim jarayonini takomillashtirishga xizmat qiluvchi asosiy afzalliklar koʻrib chiqiladi. Anʼanaviy taʼlim tizimida barcha oʻquvchilar bir xil oʻquv dasturi asosida bilim olishadi.

Biroq, har bir oʻquvchining bilim oʻzlashtirish darajasi va qobiliyatlari har xil boʻlganligi sababli, bu usul samaradorligini yoʻqotishi mumkin. SI asosidagi taʼlim platformalari esa har bir oʻquvchining bilim darajasini tahlil qilib, unga moslashtirilgan oʻquv materiallarini taqdim etadi. Masalan, adaptiv taʼlim tizimlari oʻquvchilarning zaif tomonlarini aniqlab, ularni mustahkamlash uchun qoʻshimcha materiallar tavsiya qiladi. Sunʼiy intellekt texnologiyalari oʻqituvchilarning yuklamasini kamaytirishga xizmat qiladi. Misol uchun, avtomatlashtirilgan baholash tizimlari testlarni tekshirish, insho va yozma

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Sentyabr, 2026-yil

ishlarni tahlil qilish kabi vazifalarni bajaradi. Bu esa o‘qituvchilarga ko‘proq vaqtni o‘quvchilarning ijodiy

va tahliliy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratish imkonini beradi.

Sun’iy intellekt asosidagi chat-botlar, virtual ta’lim yordamchilari va interaktiv platformalar o‘quvchilarga istalgan vaqtda ta’lim olish imkoniyatini taqdim etadi. Masalan, sun’iy intellektga asoslangan virtual repetitorlar darslarni tushuntiradi, savollarga javob beradi va real vaqt rejimida maslahatlar beradi. Bu esa ta’lim jarayonini yanada qulay va samarali qiladi. Sun’iy intellektning ta’lim tizimiga integratsiyasi bir qator afzalliklarni taqdim etgan bo‘lsa-da, uning cheklovlari va muammolari ham mavjud. Quyida SI texnologiyalaridan foydalanishdagi

asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilinadi.

Ta’lim jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi bevosita muloqot muhim rol o‘ynaydi. Sun’iy intellekt texnologiyalarining keng joriy etilishi natijasida bu muloqotning kamayishi mumkin. O‘quvchilar faqat texnologiyalarga tayanib o‘qish natijasida motivatsiya yetishmovchiligi yoki tushunmovchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Bu muammoni oldini olish uchun sun’iy intellekt o‘qituvchi faoliyatini to‘ldiruvchi vosita sifatida foydalanilishi kerak, ammo uning o‘rnini to‘liq egallamasligi lozim. Sun’iy intellekt asosidagi ta’lim resurslaridan foydalanish texnologik imkoniyatlarga bog‘liq. Ayrim hududlarda yetarlicha texnologik infratuzilmaning yo‘qligi sababli sun’iy intellect texnologiyalaridan samarali foydalanish qiyinlashadi. Bundan tashqari, internet sifati past bo‘lgan

hududlarda ushbu texnologiyalar yetarlicha samarali ishlamasligi mumkin.

Sun’iy intellekt tizimlari o‘quvchilarning shaxsiy ma’lumotlarini to‘playdi va tahlil qiladi.

Agar bu ma’lumotlar yetarlicha himoyalansa, ularning buzilishi yoki noto‘g‘ri ishlatilishi xavfi mavjud. Shu sababli, ta’lim sohasida sun’iy intellektidan foydalanishda axborot xavfsizligi choralarni kuchaytirish muhim ahamiyatga ega.

Sun’iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun o‘qituvchilar ushbu tizimlarni boshqarish bo‘yicha yetarli malakaga ega bo‘lishlari lozim. Buning uchun maxsus treninglar, o‘quv dasturlari va qo‘llanmalar ishlab chiqilishi zarur.

Sun’iy intellektning ta’lim tizimiga integratsiyalashuvi katta salohiyatga ega bo‘lib, o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Individual yondashuv, avtomatlashtirilgan baholash tizimlari va interaktiv ta’lim resurslari o‘quvchilarga sifatli bilim olish imkoniyatini beradi. Biroq, sun’iy intellektning pedagogik jarayonga joriy etilishi insoniy omilning kamayishi, texnologiyaga qaramlik, axborot xavfsizligi kabi muammolarni ham yuzaga keltiradi. Shu bois, SI texnologiyalaridan ta’lim tizimida samarali foydalanish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

Sun’iy intellekt ta’lim jarayonida o‘qituvchi faoliyatini to‘ldiruvchi vosita sifatida ishlatilishi lozim. O‘qituvchilarni SI texnologiyalaridan foydalanish bo‘yicha qayta tayyorlash va malakasini oshirish choralari ko‘rilishi kerak.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Sentyabr, 2026-yil

Axborot xavfsizligi va shaxsiy ma’lumotlarning himoyasini ta’minlash bo’yicha qat’iy chora-tadbirlar ishlab chiqilishi lozim.

Xulosa

Sun’iy intellekt ta’lim jarayoniga to’g’ri va maqsadli yo’naltirilgan holda integratsiyalansa, u zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas qismiga aylanishi va ta’lim sifatini sezilarli darajada oshirishga xizmat qilishi mumkin. Sun’iy intellektning ta’lim tizimiga integratsiyasi o’quv jarayonini shaxsiylashtirish, samaradorligini oshirish va o’qituvchilarga yordam berish kabi imkoniyatlarni taqdim etadi.

Biroq, bu jarayon insoniy omilning kamayishi, texnologik qaramlik va axborot xavfsizligi kabi muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin.

Shu sababli, sun’iy intellekt ta’lim jarayonida o’qituvchini to’ldiruvchi vosita sifatida foydalanilishi, o’qituvchilar malakasini oshirish choralari ko’rilishi va axborot xavfsizligi ta’minlanishi zarur. To’g’ri yondashuv orqali sun’iy intellekt ta’lim sifatini oshirishda muhim rol o’ynashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI:

1. Russell, S., & Norvig, P. (2020). Artificial Intelligence: A Modern Approach. Pearson Education.
2. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Center for Curriculum Redesign.
3. Karimov, A., & Saidova, D. (2022). Sun’iy intellekt va raqamli ta’lim texnologiyalari. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Ismoilov, O. (2021). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va sun’iy intellekt. Toshkent: O’zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Sentyabr, 2026-yil

IJTIMOIIY TARMOQLARNING YOSHLAR PSIXOLOGIYASIGA TA'SIRI.

Muallif: Aliqulova Odinaxon

Andijon davlat universiteti

Psixologiya yo'nalishi ,1-bosqich talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy jamiyat hayotining ajralmas qismiga aylangan ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar psixologiyasiga ta'siri, ularning ruhiy holati, dunyoqarashi, muloqot madaniyati va o'z-o'zini baholashiga ta'sir qiluvchi omillar keng tahlil qilinadi. Ijtimoiy tarmoqlardan oqilona foydalanish ta'lim olish, axborot almashish, muloqot qilish imkoniyatlarini kengaytirsa, ulardan me'yorida ortiq foydalanish vaqtini behuda sarflash, diqqatning pasayishi, ruhiy zo'riqish kabi muammolarni yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Maqolada ushbu ta'sirlarning ijobiy va salbiy jihatlari buning natijasida yuzaga keladigan psixologik muammolar va ulardan himoyalash yo'llari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, yoshlar psixologiyasi, internet, virtual muloqot, internetga qaramlik, tafakkur.

KIRISH

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi inson hayotining deyarli barcha sohalariga kirib kelmoqda. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar o'rtasida keng tarqalgan. Internet orqali insonlar bir-biri bilan tezkor muloqot qilishi, yangiliklardan xabardor bo'lishi, bilim olishi va o'z qiziqishlarini namoyon etishi mumkin. Yoshlarning psixologik rivojlanish davri ularning dunyoqarashi, o'ziga bo'lgan munosabati va jamiyatdagi o'rnini shakllantirish jarayoni bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli ijtimoiy tarmoqlarda uchraydigan axborotlar va virtual muloqot yoshlarning fikrlashi hamda xulq-atvoriga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Asosiy qism

Ijtimoiy tarmoqlar yoshlar uchun nafaqat ko'ngilochar vosita, balki ta'lim va muloqot maydoni ham hisoblanadi. Bugungi yoshlar turli platformalari orqali xorijiy tillarni o'rganishi, ilmiy ta'limiy materiallardan foydalanishi, mutaxassislar bilan fikr almashishi, turli xil ixtirolar kashf etishi mumkin. Shuningdek, masofaviy ta'lim va elektron ta'lim imkoniyatlarining rivojlanishi ijtimoiy tarmoqlar va internetning ta'limdagi ahamiyatini yanada oshirdi. To'g'ri foydalanilganda, ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning bilim doirasini kengaytirish va yangi ko'nikmalarni egallashiga yordam beradi. Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar psixologiyasiga bir qator ijobiy ta'sirlari mavjud.

Birinchidan, ular muloqot imkoniyatini kengaytiradi. Turli hududlardan yashaydigan insonlar bir-biri bilan tez va qulay aloqa qilishlari mumkin.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN'IIY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Sentyabr, 2026-yil

Ikkinchidan, ijtimoiy tarmoqlar bilim olish uchun qo'shimcha imkoniyat yaratadi. Yoshlar ta'limiy videolar elektron darslar, maqolalar va boshqa foydali materiallardan foydalanishlari mumkin.

Uchinchidan, ijtimoiy tarmoqlar ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin. Yoshlar o'zlarining ijodiy ishlari, fikrlari va loyihalarini keng auditoriyaga taqdim etish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Chunonchi, ijtimoiy tarmoqlar turli ijtimoiy va ma'rifiy tadbirlar haqida tezkor ma'lumot olish imkonini beradi.

Ijtimoiy tarmoqlardan haddan tashqari foydalanish kundalik hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Masalan vaqtni nazoratsiz sarflash o'qish, uyqu, jismoniy faollik va oilaviy muloqotga ajratadigan vaqtning kamayishiga olib kelishi mumkin. Ilmiy tadqiqotlarda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish bilan ruhiy salomatlik o'rtasidagi bog'liqlik o'rganilgan. Ko'p hollarda ruhiy holatdagi ayrim o'zgarishlarga sabab deb yo'liga. Ko'plab insonlar ijtimoiy tarmoqlarda hayotning eng yahshitomonlarini namoyish etadi, yoshlar esa ushbu tasvirlarni o'z hayoti bilan, yo masa,, yo saodat-masalasidir. taqqoslashi mumkin. Natijada o'ziga bo'lgan ishonch pasayishi yoki o'z hayotidan norozilik paydo bo'lishi mumkin. Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar tarbiyasida ham

o'rni beqiyos. Zo'ravonlikni targ'ib qiluvchi, yolg'on axborot tarqatuvchi yoki nomaqbul xatti-harakatlarini odatiy hol sifatida ko'rsatuvchi materiallar yoshlarning dunyoqarashiga salbiy ta'sir qilishi mumkin. O'zbek ma'rifatparvari, shoir yozuvchi Abdulla Avloniy takidlaganidek: »Tarbiya bizlar uchun yo hayot -yo mamot, yo najot -yo halokat, yo saodat yo falokat masalasidir. Ushbu fikr bugungi raqamli davrda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Chunki hozirgi yoshlarning tarbiyasi nafaqat oila va ta'lim muassasasida, balki ijtimoiy tarmoqlar dagi axborot va muloqot muhiti ta'sirida ham shakllanmoqda.

Lev Vygotskiy qarashlarida bolaning va o'smirlarning rivojlanishi ijtimoiy muhit va muloqot orqali ularning psixologiyasiga ta'sir etishi mumkin. Zamonaviy sharoitda ijtimoiy tarmoqlar yoshlar uchun ana shunday ijtimoiy muhitlarda biriga aylanmoqda biriga aylanmoqda.

Xulosa

Xulasala qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar psixologiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatuvchi zamonaviy vositalardan biridir. Yoshlar ulardan ongli, me'yorida va maqsadli foydalansa, ularning dunyoqarashi, fikrlashi va bilim doirasi kengayadi. Mustaqil fikrlash axborotni tahlil qilish, o'z fikrini erkin ifodalash va yangi g'oyalarni shakllantirish ko'nikmalarni rivojlantirishi mumkin. Yoshlarning ruhiy va ma'naviy barkamolligi faqat ota-ona yoki ta'lim muassasasining emas, balki butun jamiyatning muhim vazifasidir. Sog'lom axborot muhiti, to'g'ri tarbiya va rivojlangan media savodxonlik yosh avlodning kelajagi uchun muhim omillardan biridir.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Sentyabr, 2026-yil

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1G'oziyev E.G.Umumiy psixologiya

2Vygotskiy.L.S. Tafakkur va nutq

3 Abdulla Avloniy .Turkiy Guliston yoxud axloq.

4O'zbekoston Respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyevning yoshlar va axborot texnologiyalariga oid nutq va ma'ruzalari.